

Marta Fiolić

GEORGES LEFEBVRE

POVODOM

50. GODIŠNJICE SMRTI

(1874.-1959.)

Georges Lefebvre rođen je u francuskom gradiću Lilleu 6. kolovoza 1874. godine, u jednoj nedovoljno imućnoj obitelji da mu omogući obrazovanje na prestižnim sveučilištima poput pariškog.¹ Pohađao je javnu osnovnu školu, a zatim je nastavio srednjoškolsko obrazovanje u lokalnoj gimnaziji i to po posebnom programu koji je uključivao učenje modernih jezika, matematike i ekonomije. Zahvaljujući stipendijama, upisao je Sveučilište u Lilleu, gdje je 1898. i diplomirao. Kasnije je napisao kako ga je takva vrsta edukacije otvorila prema ekonomskim i socijalnim realnostima, te mu dala dozu neovisnosti i individualnosti.² Izuzetan poticaj dobio je i od svog profesora u Lilleu, poznatog medievista Charlesa Petit-Dutaillisa. On ga je rano uključio u svoj projekt i povjerio mu prevođenje goleme konstitucionalne povijesti Engleske Williama Stubbsa.³

Djelo objavljeno 1924. *Paysans du Nord pendant la Révolution française* njegov je doktorski rad na kojemu je radio dvadeset godina. Iako se ta brojka može opravdati zaista detaljnim istraživanjem i dubinskim upoznavanjem s mentalitetom seljaka 18. stoljeća, moguće je da ga je od samog doktorata odvlačio i posao srednjoškolskog profesora, te obaveza nad obitelji i briga za roditelje, uz što je još došao Prvi svjetski rat, okupacija Lillea, a i njegovo služenje vojske.⁴ Ipak, *Paysans du Nord* detaljna je statistička studija o utjecaju Revolucije na selo i njegove žitelje. Budući da su za Lefebvrea čak i pod stare dane neizostavan izvor informacija bogati, a opet nedovoljno istraženi arhivi,⁵ ne čudi da je i svoj doktorat temeljio na analizi tisuća raznovrsnih poreznih spisa, bilježničkih zabilješki i registara ruralnog municipaliteta. Pomoću njih je istraživao utjecaj ukinuća feudalizma i crkvene desetine, posljedice transfera imetka, migracije buržoazije⁶ na selo i ukidanje kolektivnog imetka među seljaštvom.⁷

Po objavi tog rada (1924.), Lefebvre napušta rad u srednjoj školi i postaje profesor na Sveučilištu Clermont-Ferrand. Tu započinje njegov profesionalni uspon. Već 1928. Marc Bloch ga dovodi u Strasbourg i uvodi u *Annales d'histoire économique et sociale*, koji se međutim sredinom tridesetih sele u Pariz, pa i Lefebvre 1935. odlazi u Pariz i postaje predsjednikom *Société des Études robespierristes* i nakon smrti Alberta Mathieza urednikom časopisa *Les Annales historiques de la Révolution française*.⁸

Iako je bio pripadnik prve generacije povjesničara oko *Annales*, ipak je, za razliku od Blocha i Febvrea, na tu „ekonomsku i socijalnu povijest“ gledao očima ljevičara, kroz marksizam. U tom duhu on „razrađuje klasnu borbu u francuskoj revoluciji“.⁹ Na tom području bio je jedan od najvećih i najuglednijih stručnjaka u 20. stoljeću. Dokaz je djelo *La Révolution française* iz 1951. godine koje je „kulminacija jednog životnog proučavanja i pisanja, zrela sinteza i odraz pedesetogodišnjeg istraživanja“.¹⁰ Neizostavan je to materijal za svakog koga zanima ili se bavi poviješću Francuske revolucije. Također proučavajući povijest Francuske revolucije iz svih mogućih kuteva i aspekata, Lefebvre je uspio povući paralelu i izvući kontrast između događanja oko 1789. i svog vremena.¹¹

Od 1937. do 1945. godine Lefebvre je predavao Povijest Francuske revolucije na Sveučilištu u Sorbonni gdje je osnovao i *Institut d'histoire de la Révolution française*.¹² Lefebvreov rad također je prepoznatljiv po pisanju povijesti „odozdo“, što je vidljivo npr. kod Francuske revolucije koju gleda očima seljaštva i po primjeni tzv. kvantitativne povijesti. Lefebvre je uspio povezati svoje interese i afinitete s dotadašnjim istraživanjima Revolucije koje su proveli Jules Michelet i Alphonse Aulard.¹³ Dijelio je njihovo mišljenje da je Francuska revolucija krucijalni događaj u transformaciji života i mentaliteta seljaka.¹⁴ Na njegovu primjeru vidljivo je da se do izvanrednog djela dolazi kroz vlastitu povijest, kroz *real history* pojedinca. Određena spona mora vezati pojedinca i povijest, pa se tako i Lefebvreova vlastita povijest jasno vidi u njegovim djelima. On se „znao kretati zajedno sa svojim stoljećem, što je dalo njegovim djelima određenu mladost i snagu, unatoč određenim područjima sjena“.¹⁵

Iako se i sam deklarirao kao marksist, prvenstveno je bio empirist i humanist. U povijesnoj je znanosti vidio priliku za ujedinjenje socioloških, ekonomskih i političkih istraživanja,¹⁶ pa je tako pripadao i skupini začetnika ekonomske i socijalne historije, ali i historije mentaliteta. U historijsku znanost on unosi i elemente statistike i demografije.¹⁷

Što se Lefebvreova intelektualnoga puta tiče, njegovi uzori bili su Jules Guesde i Jean Jaurès, socijalistički prvak koji u svoje proučavanje Francuske revolucije uz bok političkom viđenju stavlja i ekonomsko i društveno kako bi upravo u njoj našao „korijene socijalne demokracije“.¹⁸ Upravo u Jaurèsu Lefebvre pronalazi svog mentora. Nasljedujući ga, do 1914. objavljuje zbirku dokumenata pod nazivom *Documents relatifs à l'histoire des subsistances dans le district de Bergues pendant la Révolution (1788-An V)*, a 1932. izdaje *La Grande Peur de 1789*, jedno od svojih najpoznatijih djela, u kojem opisuje revoluciju kroz socijalnoekonomsku podlogu i obilježava je u tom svjetlu kao prekretnicu u povijesti francuskog stanovništva. Ono obrađuje strah nižih staleža, pogotovo seljaka, od terora plemstva. Radi se o paradigmatškoj studiji mentaliteta¹⁹ u kojoj autor čitavu knjigu posvećuje glasinama i navodnim planovima aristokratske zavjere protiv nižih slojeva. Lefebvre rekonstruirao širenje „Velikog straha“ koji je doveo do temeljitih promjena u strukturi Francuske, otkivajući ekonomske, socijalne

i političke uzroke tog fenomena.²⁰ To djelo potaklo je neke povjesničare oko časopisa *Annales* okretanju području Francuske revolucije koje su obično izbjegavali. Lefebvreov pristup nedvojbeno je nadahnuo brojne daljnje studije takvog karaktera, ne samo unutar Francuske već i šire, pa se njegov utjecaj može prepoznati i u djelima Christophera Hilla ili Ronalda Hiltona.²¹

Osim toga, 1930. Lefebvre objavljuje *Histoire de la Révolution française*, posljednji nastavak edicije o socijalnoj historiji koju je baš Jaurès pokrenuo.²² Marksistički pristupi Revoluciji i zanimanje prema povijesti nižih slojeva omogućili su Lefebvreu proširivanje vremenskog raspona u kojem istražuje promjene. Njegova povijest Revolucije ili ključnih promjena tako ne počinje oko 1789., već mnogo ranije, u renesansi. Tražeći socijalističke ideale u francuskoj borbi za slobodom dovelo je Lefebvrea do tog puta, suprotnog dotadašnjim Aulardovim pristupima.²³ Neke njegove marksističke interpretacije kasnije su kritizirane kao pretjerane odnosno predbacivalo mu se da „monopolizira“ Jaurèsove studije u korist vlastitih teza.²⁴

Još jedno od njegovih nezaobilaznih djela je *Napoléon* iz 1935. godine koje predstavlja jednu od važnijih studija Napoleonova doba. Također, tu je i djelo *Quatre-Vingt-Neuf* objavljeno upravo 1939. godine, u spomen na sto i šezdesetu obljetnicu same Revolucije, u kojem Lefebvre promišlja njezine uzroke i korijene. Međutim, zbog njegovih marksističkih stajališta, vlada u Vichyju, pod utjecajem nacista, knjigu je zabranila i spalila osam tisuća njezinih primjeraka (sačuvano je ipak ostalo oko dvjesto). Zbog vladina negativnog stava prema ljevičarskim povjesničarima i svim simpatizerima Revolucije, djelo je, u matičnoj mu zemlji, ostalo nepoznato sve do 1970. kada je ponovno izdano.²⁵ Međutim, američki povjesničar Robert R. Palmer, koji je poznavao Lefebvrea, pobrinuo se već 1947. da knjiga bude prevedena na engleski pod nazivom *The Coming of the French Revolution*, te je uskoro potom postala obavezno štivo svakog istraživača Revolucije.²⁶ Lefebvre je u navedenom djelu pokušao prikazati Revoluciju kao jedan „blok“ procesa, ne razdvajajući „dobru“ fazu Revolucije (1789.–1790.) i onu koju je obilježilo eksplicitno nasilje (1791.–1792.). Gradeći analizu na prijašnjim studijama, Lefebvre stvara sliku postupne panike i straha od aristokracije u nižim slojevima, ali i vrlo slabe politike Luja XV. koja je na kraju dovela do izbijanja nezaustavnog vala nasilja.²⁷

Iako je još tijekom okupacije sazrio za mirovinu, odlučio je ostati na Sorbonni sve do kraja rata, dočekavši povratak svojih studenata što iz vojske, što iz *Resistancea*. Na Sveučilištu je bio izrazito voljen i cijenjen. Nakon ponovne je uspostave nastave u prepunoj glavnoj dvorani Sveučilišta održao pozdravni govor dočekan valom oduševljenja i ovacija.²⁸

Brojni su povjesničari težili upravo njemu i njegovu načinu rada. Tomu svjedoči i čitava paleta znanstvenika i intelektualaca različitih područja i iz različitih zemalja koja ga je posjećivala ili kontaktirala i koje je savjetovao ili im na koji drugi način nastojao pomoći. Tako su, zahvaljujući njemu, stasali brojni francuski, engleski, njemački, talijanski pa čak i japanski znanstvenici.²⁹

Lefebvre je bio i član brojnih društava i udruga. Osim već spomenutih tu je npr. i *Comité national da recherches scientifiques*. Također, Lefebvre je predložio i osnivanje međunarodnog odbora sastavljenog od kompetentnih znanstvenika različitih polja istraživanja koji će zajedno djelovati kako bi ocijenili određena djela i interpretacije

povijesti, naročito ekonomske i socijalne važnosti. Ideja je pala na plodno tlo i u sklopu kongresa u Rimu 1955. sastala se i neka vrsta pododbora zadužena za proučavanje socijalnih struktura. Iako Lefebvre nije prisustvovao kongresu, izabran je još 1950. za njihova predsjednika. Za tu je prigodu pripremio rad „Recherches sur les structures sociales aux XVIIIe et XIXe siècles“.³⁰

Lefebvre je razumio važnost lokalnih historija za bolje razumijevanje i širu sliku nacionalne historije. Tako je uz Ernesta Labroussea i *Congrès des Sociétés savantes* uspio podići svijest o tome i kod drugih jer su na *Congrèsovima* godišnjim skupovima lokalni znanstvenici predstavljali materijale određenog gradića nikad videne u različitim državnim arhivima ili njihovim inačicama.³¹ Bez obzira na njegovu sentimentalnu vezu spram seljaštva i provincije, koju bi mu neki mogli zamjeriti, njegov interes i njegove studije lokalne historije više su nego profesionalne.

Kako je dobro zaključio Gilbert Shapiro,³² Georges Lefebvre je bio čovjek s mnogo života.³³ Utjelovio je mnogo toga. Ako se samo pogleda njegova politička strana, bio je ljevičar, marksist koji ipak nikada nije ušao u partiju, ali i republikanac i demokrat, pa unatoč svemu tome nikad nije aktivno zašao u politiku. Imao je mogućnost da izabere što od Marxova učenja može prihvatiti. Također, mogao je i u svom velikom uzoru Jaurèsu vidjeti poneku manu. Sve ga je to odredilo kao socijalnog demokrata pomalo utopističkih ideala i francuskog patriota.³⁴ Lefebvre je bio i svestrani povjesničar te srdačan i širokogrudan čovjek, filantrop iz kojega je zračio altruizam.³⁵

Uz njegova su pisana djela ostali sačuvani i brojni njegovi govori koji su nadahnjivali i poučavali generacije koje su ga imale prilike slušati te danas mogu biti od koristi brojnim povjesničarima diljem svijeta, bavili se oni socijalnom ili ekonomskom historijom, mikrohistorijom, političkom historijom ili kojom drugom njezinom granom. „Il n'y a pas d'histoire sans érudition“³⁶ riječi su kojima je započeo svoj govor u kojem je htio pobuditi svijest o važnosti i međuodnosu povijesnih činjenica i generalizacije temeljene upravo na njima, zatim potrebe intelektualnog integriteta za provjerom prvotnih zaključaka te nužnosti jedne široke slike pri svakom istraživanju. Lefebvreova trajna kvaliteta bilo je uspješno miješanje erudicije i pozitivizma francuske historiografije 19. stoljeća i modernijih impulsa koji su se javljali pogotovo oko kruga povjesničara uz Marca Blocha.

Georges Lefebvre umro je 28. kolovoza 1959. godine u Boulogne-Billancourtu. Njegova ostavština zadužila je povijesnu znanost i povjesničare diljem Francuske, ali i svijeta. „Njegova *érudition*, zatim izoštrena sposobnost da vidi detalj u svjetlu osnovnih principa te talent za iscrpnu sintezu povećali su mu, prije smrti, već široko priznavanje.“³⁷

IZBOR IZ BIBLIOGRAFIJE:

1965. - *Cherbourg à la fin de l'Ancien Régime et au début de la Révolution*. Caen: Cahier des Annales de Normandie.

1932. - *La Grande peur de 1789*. Paris: Societe d'Edition d'Enseignement Superieur.

1951. - *La Revolution française*. Paris: Presses universitaires da France.

1946. - *Le Directoire*. Paris: A. Colin.

1924. - *Les paysans du Nord: pendant la Révolution française*. Lille: O. Marguant.
1947. - *Napoléon*. Paris: Presses universitaires de France.
1946. - *Notions d'historiographie moderne*. Paris: Centre de documentation universitaire.
1939. - *Quatre-vingt-neuf*. Paris: Maison du livre français.

BILJEŠKE

- 1 Georges Lefebvre - R. R. Palmer - Timothy Tackett, *The Coming of the French Revolution* (Princeton University Press, 2005.), str. ix.
- 2 „Georges Lefebvre“, Encyclopaedia Britannica, www.britannica.com/EBchecked/topic/334727/Georges-Lefebvre (06.03.2010.); Georges Lefebvre - R. R. Palmer - Timothy Tackett, *The Coming of the French Revolution* (Princeton University Press, 2005.), str. ix.
- 3 Georges Lefebvre - R. R. Palmer - Timothy Tackett, *The Coming of the French Revolution* (Princeton University Press, 2005.), str. xi.
- 4 Georges Lefebvre - R. R. Palmer - Timothy Tackett, *The Coming of the French Revolution* (Princeton University Press, 2005.), str. x.
- 5 Beatrice L. Hyslop, „Georges Lefebvre, historian“, *French Historical Studies*, 1/3 (ljetno, 1960.), 266.
- 6 Buržoazije (prema franc. bourgeois – građanin) u prvotnom značenju, dakle građanstvo nasuprot višim staležima, plemstvu i svećenstvu.
- 7 „Lefebvre, Georges“, Encyclopedia Americana, www.ea.grolier.com/cgi-bin/article?assetid=0242060-00 (06.03.2010.).
- 8 Patrick H. Hutton, *History as an Art of Memory* (UPNE, 1993.), 136.
- 9 Mirjana Gross, *Suvremena historiografija - Korijeni, postignuća, traganja* (Zagreb: Novi liber, 1996.), 220.
- 10 Leo Gershey, „La Revolution Française. By Georges Lefebvre“, *The Journal of Modern History*, 25/3 (Sep., 1953.), 301.
- 11 Beatrice L. Hyslop, „Georges Lefebvre, historian“, *French Historical Studies*, 1/3 (ljetno, 1960.), 277.
- 12 Ernst Breisach, *Historiography: Ancient, Medieval, & Modern* (University of Chicago Press, 2007.), 389.
- 13 Patrick H. Hutton, *History as an Art of Memory* (UPNE, 1993.), 135.-136.
- 14 Patrick H. Hutton, *History as an Art of Memory* (UPNE, 1993.), 137.
- 15 Albert Soboul, *Understanding the French Revolution* (New York: International Publishers, 1988.), 237.
- 16 „Georges Lefebvre“, *Columbia Encyclopedia*, www.answers.com/library/Columbia%20Encyclopedia%20%252D%20People-cid-2280607 (07.03.2010.).
- 17 Mirjana Gross, *Suvremena historiografija* (Zagreb: Novi liber, 1996.), 220.
- 18 Patrick H. Hutton, *History as an Art of Memory* (UPNE, 1993.), 119.; Mirjana Gross, *Suvremena historiografija* (Zagreb: Novi liber, 1996.), 268.
- 19 Mirjana Gross, *Suvremena historiografija* (Zagreb: Novi liber, 1996.), 220.; Georg G. Iggers, *Historiography in the Twentieth Century: From Scientific Objectivity to the Postmodern Challenge* (Wesleyan University Press, 2005.), 87.
- 20 Michel Vovelle, *Revolucija protiv crkve. Od Razuma do Najvišeg Bića* (Beograd-Zagreb: Izdavački centar Komunist-Grafički zavod Hrvatske, 1989.), 10-11.; Peter Burke, *History and social theory* (Cornell University Press, 2005), 109.
- 21 Georg G. Iggers, *Historiography in the Twentieth Century: From Scientific Objectivity to the Postmodern Challenge* (Wesleyan University Press, 2005.), 87.; Ernst Breisach, *Historiography: Ancient, Medieval, & Modern* (University of Chicago Press, 2007.), 344.
- 22 Patrick H. Hutton, *History as an Art of Memory* (UPNE, 1993.), 119.; Mirjana Gross, *Suvremena historiografija* (Zagreb: Novi liber, 1996.), 268.
- 23 Patrick H. Hutton, *History as an Art of Memory* (UPNE, 1993.), 119.; Mirjana Gross, *Suvremena historiografija* (Zagreb: Novi liber, 1996.), 267.-268.
- 24 François Furet, *Interpreting the French Revolution* (Cambridge University Press, 1981.), 81.
- 25 Beatrice L. Hyslop, „Georges Lefebvre, historian“, *French Historical Studies*, 1/3 (ljetno, 1960.), 272.

- 26 Patrick H. Hutton, *History as an Art of Memory* (UPNE, 1993.), 119.
- 27 Georges Lefebvre - R. R. Palmer - Timothy Tackett, *The Coming of the French Revolution* (Princeton University Press, 2005.), xx.
- 28 Beatrice L. Hyslop, „Georges Lefebvre, historian“, *French Historical Studies*, 1/3 (ljetno, 1960.), 269.
- 29 Beatrice L. Hyslop, „Georges Lefebvre, historian“, *French Historical Studies*, 1/3 (ljetno, 1960.), 271.
- 30 Beatrice L. Hyslop, „Georges Lefebvre, historian“, *French Historical Studies*, 1/3 (ljetno, 1960.), 269.
- 31 Beatrice L. Hyslop, „Georges Lefebvre, historian“, *French Historical Studies*, 1/3 (ljetno, 1960.), 274.
- 32 Gilbert Shapiro je trenutačno profesor sociologije na Sveučilištu u Pittsburgu koji se također bavio pitanjem Francuske revolucije i to sa stajališta socijalne historije. Između ostalog, jedan je od autora knjige *Revolutionary demands: a content analysis of the Cahiers de doléances of 1789*.
- 33 Gilbert Shapiro, „The many lives od Georges Lefebvre“, *The American Historical Review*, 72/2 (Jan., 1967.), 502.
- 34 Georges Lefebvre, *The French revolution: from its origins to 1793* (Columbia University Press, 1962.), xiii
- 35 Beatrice L. Hyslop, „Georges Lefebvre, historian“, *French Historical Studies*, 1/3 (ljetno, 1960.).
- 36 Actés I, 237. „Nema historije bez erudicije“.

Pro Tempore

Pro Tempore

ČASOPIS STUDENATA POVIJESTI BROJ 8/9, 2010.-2011.

Pro Tempore

Časopis studenata povijesti
godina VII, broj 8-9, 2010-2011.

Glavni i odgovorni urednik
Filip Šimetin Šegvić

Počasni urednik
André Burguière

Uredništvo
Tomislav Brandolica, Marko Lovrić,
Andreja Piršić, Filip Šimetin Šegvić,
Nikolina Šimetin Šegvić, Stefan
Treskanica

Urednici pripravnici
Marta Fiolić, Kristina Frančina, Sanda
Vučićić

Redakcija
Tomislav Brandolica, Marta Fiolić,
Kristina Frančina, Marko Lovrić,
Andreja Piršić, Nikolina Šimetin Šegvić,
Filip Šimetin Šegvić, Stefan Treskanica,
Sanda Vučićić

Tajnica uredništva
Martina Borovčak

Recenzenti
dr. sc. Damir Agičić
dr. sc. Ivo Banac
dr. sc. Zrinka Blažević
dr. sc. Ivan Botica
Miodrag Gladović, d.i.e.
dr. sc. Borislav Grgin
dr. sc. Mirjana Gross
dr. sc. Željko Holjevac
dr. sc. Nenad Ivić
Branimir Janković, prof.
dr. sc. Bruna Kuntić-Makvić
mr. sc. Hrvoje Klasić
dr. sc. Isao Koshimura
dr. sc. Mirjana Matijević Sokol
dr. sc. Hrvoje Petrić
dr. sc. Radivoj Radić
Danijel Rafaelić, prof.
dr. sc. Drago Roksandić
dr. sc. Relja Seferović
dr. sc. Boris Senker
Marina Šegvić, prof.
dr. sc. Božena Vranješ-Šoljan

Lektura i korektura
Marta Fiolić
Ana Jambrišak
Vedrana Janković
Nikolina Kos
Marko Pojatina
Tihomir Varjačić
Tajana Vlaisavljević

Dizajn i priprema za tisak
Tomislav Vlainić
Lada Vlainić

Prijevodni s engleskog jezika
Tomislav Brandolica
Jelena Krilanović
Tina Kužić, prof.
Marko Lovrić
Marija Marčetić
Judita Mustapić
Andrea Pečnik
Marko Pojatina
Prijevodi s njemačkog jezika
Sara Katanec
Mirela Landsman Vinković
Azra Plićanić Mesić, prof.
Filip Šimetin Šegvić
Prijevodi s francuskog jezika
Marta Fiolić
Tea Šimičić
Marina Šegvić, prof.
Mihaela Vekarić
Prijevodi sa slovenskog i srpskog jezika
Krešimir Matešić
Prijevodi s talijanskog jezika
Marina Šegvić, prof.

Izdavač
Klub studenata povijesti - ISHA
Zagreb

Tisak
ZT ZAGRAF

Naklada
Tiskano u 300 primjeraka

ISSN: 1334-8302

Tvrđnje i mišljenja u objavljenim
radovima izražavaju isključivo stavove
autora i ne predstavljaju nužno stavove
i mišljenja uredništva i izdavača.

Izdavanje ovog časopisa financijski su
omogućili:
Odsjek za povijest Filozofskog fakulteta
Sveučilišta u Zagrebu,
DTM GRUPA d.o.o.,
NARCOR d.o.o.,
TRANSPORTI KRAJAN d.o.o.,
HEMA d.o.o.,
KEMOKOP d.o.o.,
EUROGRAF d.o.o.,
Privatne donacije: S. S., M. F., prof.
dr. Drago Roksandić, Marko Lovrić,
Filip Šimetin Šegvić, Nikolina Šimetin
Šegvić, Tomislav Brandolica.

Redakcija časopisa Pro tempore svim
se donatorima iskreno zahvaljuje na
financijskoj podršci!
Redakcija se također posebno
zahvaljuje gospodinu Zlatku Ožboltu,
dia na trudu i pomoći. Zahvaljujući
njemu, put do izdavanja ovog broja
bio je mnogo lakši. Gospodinu Zoranu
Ivankoviću isto tako dugujemo veliku
zahvalu što nam je izašao u susret
prilikom tiskanja časopisa.

Časopis se ne naplaćuje.

Adresa uredništva:
Klub studenata povijesti - ISHA
Zagreb
(za: Redakcija Pro tempore),
Filozofski fakultet
Sveučilišta u Zagrebu,
Ivana Lučića 3, 10000 Zagreb

E-mail:
pt.redakcija@gmail.com
phillip.simetinsegvic@gmail.com

Pro Tempore

Pro Tempore

ČASOPIS STUDENATA POVIJESTI BROJ 8/9, 2010.-2011.

Pro Tempore

Časopis studenata povijesti
godina VII, broj 8-9, 2010-2011.

Glavni i odgovorni urednik
Filip Šimetin Šegvić

Počasni urednik
André Burguière

Uredništvo
Tomislav Brandolica, Marko Lovrić,
Andreja Piršić, Filip Šimetin Šegvić,
Nikolina Šimetin Šegvić, Stefan
Treskanica

Urednici pripravnici
Marta Fiolić, Kristina Frančina, Sanda
Vučićić

Redakcija
Tomislav Brandolica, Marta Fiolić,
Kristina Frančina, Marko Lovrić,
Andreja Piršić, Nikolina Šimetin Šegvić,
Filip Šimetin Šegvić, Stefan Treskanica,
Sanda Vučićić

Tajnica uredništva
Martina Borovčak

Recenzenti
dr. sc. Damir Agičić
dr. sc. Ivo Banac
dr. sc. Zrinka Blažević
dr. sc. Ivan Botica
Miodrag Gladović, d.i.e.
dr. sc. Borislav Grgin
dr. sc. Mirjana Gross
dr. sc. Željko Holjevac
dr. sc. Nenad Ivić
Branimir Janković, prof.
dr. sc. Bruna Kuntić-Makvić
mr. sc. Hrvoje Klasić
dr. sc. Isao Koshimura
dr. sc. Mirjana Matijević Sokol
dr. sc. Hrvoje Petrić
dr. sc. Radivoj Radić
Danijel Rafaelić, prof.
dr. sc. Drago Roksandić
dr. sc. Relja Seferović
dr. sc. Boris Senker
Marina Šegvić, prof.
dr. sc. Božena Vranješ-Šoljan

Lektura i korektura
Marta Fiolić
Ana Jambrišak
Vedrana Janković
Nikolina Kos
Marko Pojatina
Tihomir Varjačić
Tajana Vlasisavljević

Dizajn i priprema za tisak
Tomislav Vlainić
Lada Vlainić

Prijevodni s engleskog jezika
Tomislav Brandolica
Jelena Krilanović
Tina Kužić, prof.
Marko Lovrić
Marija Marčetić
Judita Mustapić
Andrea Pečnik
Marko Pojatina
Prijevodi s njemačkog jezika
Sara Katanec
Mirela Landsman Vinković
Azra Plićanić Mesić, prof.
Filip Šimetin Šegvić
Prijevodi s francuskog jezika
Marta Fiolić
Tea Šimičić
Marina Šegvić, prof.
Mihaela Vekarić
Prijevodi sa slovenskog i srpskog jezika
Krešimir Matešić
Prijevodi s talijanskog jezika
Marina Šegvić, prof.

Izdavač
Klub studenata povijesti - ISHA
Zagreb

Tisak
ZT ZAGRAF

Naklada
Tiskano u 300 primjeraka

ISSN: 1334-8302

Tvrđnje i mišljenja u objavljenim
radovima izražavaju isključivo stavove
autora i ne predstavljaju nužno stavove
i mišljenja uredništva i izdavača.

Izdavanje ovog časopisa financijski su
omogućili:
Odsjek za povijest Filozofskog fakulteta
Sveučilišta u Zagrebu,
DTM GRUPA d.o.o.,
NARCOR d.o.o.,
TRANSPORTI KRAJAN d.o.o.,
HEMA d.o.o.,
KEMOKOP d.o.o.,
EUROGRAF d.o.o.,
Privatne donacije: S. S., M. F., prof.
dr. Drago Roksandić, Marko Lovrić,
Filip Šimetin Šegvić, Nikolina Šimetin
Šegvić, Tomislav Brandolica.

Redakcija časopisa Pro tempore svim
se donatorima iskreno zahvaljuje na
financijskoj podršci!
Redakcija se također posebno
zahvaljuje gospodinu Zlatku Ožboltu,
dia na trudu i pomoći. Zahvaljujući
njemu, put do izdavanja ovog broja
bio je mnogo lakši. Gospodinu Zoranu
Ivankoviću isto tako dugujemo veliku
zahvalu što nam je izašao u susret
prilikom tiskanja časopisa.

Časopis se ne naplaćuje.

Adresa uredništva:
Klub studenata povijesti - ISHA
Zagreb
(za: Redakcija Pro tempore),
Filozofski fakultet
Sveučilišta u Zagrebu,
Ivana Lučića 3, 10000 Zagreb

E-mail:
pt.redakcija@gmail.com
phillip.simetinsegvic@gmail.com